

Kunnskapsdepartementet

Oslo, 18.03.16

Høring – Forskrift om rammeplan for femårige grunnskolelærerutdanninger.

Viser til høringsbrev datert 22. desember 2015.

UNICEF er FNs barnefond og verdens største hjelpeorganisasjon for barn. UNICEF jobber med å styrke barns rettigheter, både globalt og i Norge.

UNICEF Norge takker for muligheten til å komme med innspill til forslag til forskrifter om rammeplan for femårige grunnskolelærerutdanninger. Dersom departementet har spørsmål eller kommentarer til høringsinnspillet, kan disse rettes til fagansvarlig, barn og unge, Ellen Sandøe, på e-post; ellen.sandoe@unicef.no eller på telefon: 24 14 51 12.

UNICEF Norge støtter regjeringens fokus på lærernes betydning for utdanningen og arbeidet med å øke lærernes kompetanse og status. En grunnskolelærerutdanning på masternivå gir muligheter for et løft for norsk skole dersom utdanningens innhold samsvarer med skolens brede mandat.

§ 1 Virkeområde og formål og § 2 Læringsutbytte (GLU 1.-7. og 5.-10. trinn)

Bakgrunn

Innledningsvis vil vi uttrykke tilfredshet med at kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn eksplisitt er nevnt i begge forslagene. Det er imidlertid viktig at opplæringen blir praktisk og gir studentene metodiske verktøy og kunnskap om hvordan de kan handle når de mistenker at et barn utsettes for vold og overgrep. Den ferske studien fra NKVTS; «*Takk for at du spør!*» om kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn blant blivende barnevernspedagoger, grunnskolelærere og førskolelærere¹ viser at studentene ønsker mer metodisk og praktisk orientert undervisning i emnet, inkludert samtalemotodikk.

Lærerne har ingen liten oppgave. I følge opplæringsloven skal elevene *utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet*. De skal lære å tenke kritisk, handle etisk og miljøbevisst og ha medansvar og rett til medvirkning. (Opplæringsloven §1-1)

---

¹ https://www.nkvts.no/content/uploads/2016/02/Rapport_NKVTS_3_2016_net.pdf

Artikkel 29 i FNs barnekonvensjon og tilhørende generelle kommentarer fra FNs barnekomité² fastslår alle barns rett til en utdanning som utvikler respekt for menneskerettighetene i et læringsmiljø der barna får bruke sine rettigheter. Barnekomiteen utdyper dette i sine kommentarer til barnekonvensjonens artikkel 12: *I all undervisningssammenheng, herunder i tidlig barndom, skal barna læres opp til å spille en aktiv rolle i et deltakende læringsmiljø.*

Barnekomiteen understreker også betydningen av at barnekonvensjonen gjøres skikkelig kjent: *Generelt kan man si at de forskjellige tiltakene som det kreves at partene skal gjennomføre, for å følge opp sine forpliktelser i henhold til konvensjonen, vil være utilstrekkelig dersom teksten til konvensjonen ikke er gjort skikkelig kjent, slik de er pålagt å sørge for i henhold til bestemmelsene i artikkel 42. Bedre kjennskap til konvensjonsteksten vil også gjøre det lettere for barna å fremme og forsvare sine rettigheter i dagliglivet.*

I UNICEF Norges høringsuttalelse til Djupedalsutvalgets utredning, «Å høre til», hadde vi følgende kommentar til kap. 19 om læringsutbyttebeskrivelser knyttet til et trygt psykososialt skolemiljø i den nye femårige masterutdanningen:

*...Det bør understrekes at dette også gjelder eksplisitt kunnskap om FNs barnekonvensjon, konvensjonens hovedprinsipper og hvilke konsekvenser disse har for yrkesutøvelsen og valg av metoder i undervisningen. Som utvalget selv skriver, overstyrer barnekonvensjonen opplæringsloven ved eventuell motstrid. UNICEF-rapporten *Teaching and learning about child rights*³ avdekker at det ikke finnes sentrale føringer som sikrer opplæring i en slik rettighetsbasert tilnærming i lærernes yrkesutøvelse, verken for lærere eller lærerstudenter, og at det i tillegg mangler rutiner for overvåking av skolens praksis på dette området. Utvalget understreker betydningen av at lærerstudentene sikres en praksis som innebærer at de får erfaring med å arbeide med det psykososiale skolemiljøet. UNICEF Norge vil i denne sammenhengen særskilt peke på barnekonvensjonens artikkel 12 og betydningen av elevmedvirkning.⁴*

Vi minner også om at FNs barnekomité i sine siste merknader til norske myndigheter (januar 2010) anbefalte *at fyllestgjørende informasjon om barns rettigheter blir en del av pensum på høyskoler og universiteter for alle profesjoner som har med barn og familier å gjøre, og en del av skolens læreplaner på alle nivåer*⁵.

I studien fra NKVTS, «*Takk for at du spør!*»⁶, oppgir 23% av grunnskolelærerstudentene at de ikke har fått undervisning om barnekonvensjonen. Det er den av de tre forespurte studentgruppene som kommer dårligst ut. Kun 25% av grunnskolelærerstudentene opplever

² <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnets-rettigheter/generell-kommentar-1---25-6-09.pdf>

³ http://www.unicef.org/crc/files/CHILD_RIGHTS_EDUCATION_STUDY_final.pdf

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---nou-20152-a-hore-til.-virkemidler-for-et-trygt-psykososialt-skolemiljo/id2401139/?uid=78642ecb-9b86-4461-9e7c-56c1799679ee>

⁵ <https://www.regjeringen.no/contentassets/070c9c0cc01e42fcb35be64ee06b535/bk4-eksaminasjonen---avsluttende-merknader-8-4-10.pdf>

⁶ https://www.nkvts.no/content/uploads/2016/02/Rapport_NKVTS_3_2016_nettpdf

at de har fått tilstrekkelig kompetanse. Studien avdekker også at undervisningen i emnet stort sett er begrenset til ett av studieårene og ikke går igjen som en rød tråd gjennom hele studiet.

I vårt høringsuttalelse i forbindelse med Ludvigsenutvalgets utredning «Fremtidens skole», skrev vi følgende:

UNICEF Norge vil understreke betydningen av at elevene erfarer demokrati i praksis i skolehverdagen. Dette er kanskje viktigere enn kunnskap om det politiske systemet og demokratiske prosesser, og vil få innvirkning på vinkling og valg av metoder i de ulike fag. I følge barnekonvensjonens artikkel 12, har barn rett til å gi uttrykk for sine synspunkter i alle forhold (vår understrekning) som gjelder dem, og deres synspunkter skal tillegges behørig vekt. Elevene må erfare at de gis mulighet til å påvirke sin egen skolehverdag og at deres synspunkter blir hørt - også når det gjelder planlegging og vurdering av undervisningen.

Her er det mange lærere som føler at de mangler kompetanse, og en bør en se på behovet for etterutdanning av lærere og endringer i lærerutdanningen.

Forslag til endringer

På denne bakgrunn har vi følgende forslag til endringer i begge forskriftene:

§1 Virkeområde og formål, 2.avsnitt, siste setning (endringer med rødt):

*Utdanningen skal forholde seg til **FNs konvensjon om barnets rettigheter**, opplæringsloven og gjeldende læreplaner for grunnopplæringen*

§2 Læringsutbytte

Kunnskap, strekpunkt 6 gjøres om til 2 punkter:

- Har **inngående** kunnskap om barn og unges rettigheter i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv **slik de er nedfelt i FNs konvensjon om barnets rettigheter**
- Har kunnskap om barn og unge i vanskelige livssituasjoner, herunder kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn og unge, og om hvordan skolen i samarbeid med foresatte og eksterne instanser kan ivareta elever med særlige behov

Ferdigheter, nytt strekpunkt og et tillegg:

Kandidaten

- **har en rettighetsbasert tilnærming i sin yrkesutøvelse og tydelig klasseledelse med vekt på elevmedvirkning**
- kan identifisere særskilte behov hos barn, herunder identifisere tegn på vold eller seksuelle overgrep **og ha kompetanse i samtalemetodikk knyttet til tematikken. Kandidaten vet hvor en kan få hjelp og skal** på bakgrunn av faglige vurderinger raskt kunne iverksette tiltak.

§ 3 Innhold og struktur (GLU 1.-7.trinn)

Bakgrunn

De yngste elevene er spesielt avhengige av trygge, oversiktlige rammer og en nær relasjon til læreren. De første skoleårene er det godt ikke å ha for mange lærere å forholde seg til. Samtidig representerer elevene i en klasse et stort mangfold av evner og egenskaper, interesser og bakgrunn. Undervisningen må derfor preges av variasjon i fag og aktiviteter for å kunne oppfylle barnekonvensjonens artikkel 29: *å utvikle barnets personlighet, talenter og psykiske og fysiske evner så langt det er mulig* og for at alle skal få oppleve mestring. Dette er helt avgjørende for motivasjon og pågangsmot.

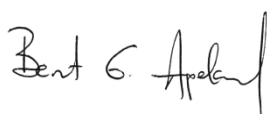
Ludvigsenutvalget foreslår i sin utredning «Fremtidens skole»⁷ dessuten tilrettelegging for *dybdelæring* innenfor ett fag eller på tvers av fagområder. Det er derfor viktig at lærernes faglige kompetanse er god nok i alle fag de underviser i – ikke bare de såkalte basisfagene.

I følge utvalgets forslag skal kandidaten velge undervisningsfag I eller begynneropplæring som masterfag. Dette vil gi totalt 150 studiepoeng i ett av undervisningsfagene dersom kandidaten velger første alternativ. Utdanningen vil med dette forslaget inneholde maksimalt fire undervisningsfag hvorav to er norsk og matematikk. På bakgrunn av det ovenstående mener vi det er viktigere med en større faglig bredde i barneskolen enn den fordypningen forslaget legger opp til.

Forslag til endringer

UNICEF Norge foreslår at lærerkandidaten ikke er bundet til undervisningsfag I i valg av masterfag, men også kan velge undervisningsfag II, III eller evt. IV (alternativt begynneropplæring). Dette vil, slik vi ser det, føre til en større faglig bredde hos det pedagogiske personalet ved barneskolene kombinert med en *god nok* faglig kompetanse, noe som i større grad ivaretar de yngste elevenes behov for faglig variasjon, mestring og nær relasjon til lærerne.

Med vennlig hilsen

Bernt G. Apeland
Generalsekretær